

УДК: 378.041:355.085.5]:81`243

І. М. Березнева

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ АКТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ КУРСАНТІВ ВІЙСЬКОВОГО ВИШУ

© Березнева І. М., 2018
<http://orcid.org/0000-0001-7150-8504>
<http://doi.org/10.5281/zenodo.1226846>

У статті йдеться про застосування технологій активного навчання у процесі підготовки фахівців військової галузі. З'ясовано, що технології активного навчання дозволяють реалізувати цілі компетентнісної освіти за допомогою конструювання єдиного соціокультурного середовища. Визначено, що технології активного навчання передбачають уніфікацію процесу навчання і можливість застосування її в подальшому в типових умовах, вони спрямовані на результативність, розвиток особистості курсанта в процесі навчання, мають обґрунтовану мету вже на етапі проекту, передбачають оптимальну організацію навчального матеріалу. Визначено, що конференції як технологія активного навчання вимагають тривалої підготовчої роботи, передбачають диференційований підхід до мовної підготовки курсантів, дають можливість об'єднувати курсантів з різним словниковим складом фахового спрямування. Доведено, що використання означених технологій у процесі вивчення іноземної мови сприяє підвищенню мотивації курсантів, вчить об'єктивно оцінювати себе та інших, допомагає усвідомлено засвоювати військову термінологію, сприяє кращому порозумінню в групі, допомагає зняти комунікативні бар'єри, розкрити особистісний та професійний потенціал курсантів.

Ключові слова: курсант, технологія, активне навчання, іноземна мова, військовий ЗВО, презентація, відеоконференція, проект.

Березнева І. Н. Использование технологий активного обучения иностранным языкам курсантов военного вуза

В статье говорится о применении технологий активного обучения в процессе подготовки специалистов военной отрасли. Выяснено, что технологии активного обучения позволяют реализовать цели компетентностного образования с помощью конструирования единой социокультурной среды. Определено, что технологии активного обучения предусматривают унификацию процесса обучения и возможности применения их в дальнейшем в типичных условиях, они направлены на результативность, развитие личности курсанта в процессе обучения, имеют обоснованную цель уже на этапе проекта, предусматривают оптимальную организацию учебного материала. Определено, что конференции как технология активного обучения требуют длительной подготовительной работы, предусматривают дифференцированный подход к языковой подготовке курсантов, дают

возможность объединять курсантов с различным словарным составом профессионального направления. Доказано, что использование указанных технологий в процессе изучения иностранного языка способствует повышению мотивации курсантов, учит объективно оценивать себя и других, помогает осознанно усваивать военную терминологию, способствует лучшему взаимопониманию в группе, помогает снять коммуникативные барьеры, раскрыть личностный и профессиональный потенциал курсантов.

Ключевые слова: курсант, технология, активное обучение, иностранный язык, военный ВУЗ, презентация, видеоконференция, проект.

Berezneva I. M. Use of technologies of active education of foreign language in military establishment

The article deals with the use of active learning technologies in the training the military specialists. It is revealed that technologies of active training allow to realize the goals of competent education by means of constructing a single socio-cultural environment. Active learning is considered as a way of implementing the content of training, where cadets are involved in the process of learning a foreign language and motivated to search the solutions of communicative or informative tasks independently. It is determined that active learning technologies envisage the unification of the learning process and the possibility of its further application in the typical conditions, they are aimed at the effectiveness, development of the personality of the cadet in the process of learning, have a well-founded goal at the project stage, provide for the optimal organization of the educational material. Active learning technologies are aimed at the development of various types of speech activity - reading, speaking, listening, writing. Different role and business games, conversations, discussions, conferences are used to improve the efficiency of foreign language learning. It has been determined that conferences as active learning technology require a long preparing work, provide a differentiated approach to language training of cadets, and provide an opportunity to combine cadets with different professional vocabulary. Innovative active learning technologies include individual and group presentations. It is shown that their effectiveness is related to the motivation to improve knowledge of a foreign language in order to represent better professional achievements. Active learning technologies require a special teacher training, which should take into consideration the personal characteristics of each cadet. It is proved that the use of these technologies in the process of studying a foreign language promotes the motivation of cadets, teaches to evaluate oneself and others objectively, helps to understand the concepts of military terminology, promotes better understanding in the group, helps to eliminate communicative barriers, reveal the personal and professional potential of cadets.

Key words: cadet, technology, active training, foreign language, military defense, presentation, videoconference, project.

Постановка проблеми. Сьогодні в освітній сфері все більш актуальною стає застосування нестандартних, «нетрадиційних» методів і форм навчання іноземних мов. Педагогу необхідно вільно і легко орієнтуватися в інноваційних процесах, для того, щоб зацікавити й захопити студентів, що, в свою чергу, веде до більшої ефективності навчання. Отже, викладачеві для швидкого й успішного досягнення освітніх цілей необхідно використовувати в своїй практиці технології активного навчання.

Застосування технологій активного навчання дозволяє реалізувати цілі компетентнісної освіти за допомогою конструювання єдиного соціокультурного середовища, органічно синтезує всі форми навчальної й позанавчальної діяльності та підпорядковує їх завданням розвитку соціальних і професійних компетенцій студентів. Технологія активного навчання це, перш за все, спосіб реалізації змісту навчання, причому студенти в цьому навчанні беруть активну участь, вони залучені в процес навчання і мотивовані на самостійний пошук рішення комунікативних або проблемних, інформативних завдань. Усе це відбувається в ході використання сучасних методів і засобів навчання, що оптимізує процес навчання, і в результаті забезпечує найбільш ефективне досягнення поставлених цілей [2]

Використання технологій активного навчання має специфічні ознаки: уніфікація процесу навчання і можливість застосування технології в подальшому в заданих умовах; результативність; спрямованість технології на розвиток особистості студента в процесі навчання; обґрунтування мети вже на етапі проекту; оптимальна організація навчального матеріалу (зміст матеріалу, цілі, рівні вивчення, способи засвоєння і оцінка); організація освітнього процесу відповідно до навчальної мети, при цьому більша увага приділяється перш за все самостійній роботі студентів з навчальним матеріалом; контроль (вхідний, поточний, проміжний, підсумковий). Крім усього вищевикладеного до позитивних ознак технології активного навчання можна також віднести економічність, проєктованість, керованість, візуалізацію тощо [1]. Саме тому виникає необхідність запровадження технологій активного навчання у процес вивчення іноземної мови.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблематика технологій активного навчання перебуває в колі актуальних інтересів вітчизняних теоретиків та практиків. Існує низка наукових статей щодо питання використання у вищих

військових закладах освіти дистанційних технологій навчання, Інтернет-технологій, інтерактивних технік, систем тестування тощо (В. Богуцький, Н. Вовчаста, М. Левіщенко, О. Лозинська, О. Марченко, А. Сав'юк, О. Січкарук, Г. Яловенко). Окремі питання підготовки військових фахівців, зокрема курсантів у військових закладах вищої освіти, аналізувалися в дослідженнях А. Балаховського, О. Барабанщикова, І. Біжана, В. Вдовюкана Г. Гребенюка, О. Кобенка, П. Корчемного Б. Ломова Б. Покровського М. Рудного. Між тим проблематика використання активних технологій навчання в процесі професійної підготовки фахівців військової галузі досліджена недостатньо.

Мета статті – розкрити особливості використання технологій активного навчання в процесі вивчення іноземних мов у військових закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. В якості провідного компонента змісту навчання виступають різні види мовленнєвої діяльності – говоріння, аудіювання, читання та письмо. Для підвищення ефективності навчання англійської мови з урахуванням цих вимог викладачі кафедри іноземних мов активно використовують різні розвивальні рольові та ділові ігри, бесіди, дискусії, конференції [3]. Рольові ігри на початковому етапі навчання мови, коли мовний матеріал ще мало пов'язаний з майбутньою професією, легко вписуються в розмовну тематику, яка вивчається на першому курсі. І хоча про професійну комунікації мова поки не йде, проте, на цьому етапі відбувається формування мовленнєвих умінь і підготовка до проведення рольових і ділових ігор на старших курсах, де вивчення іноземної мови охоплює військово-професійну тематику.

При вивченні військової і військово-технічної тематики у військовому виші викладачі звертаються до таких технологій активного навчання, як дискусії, проводять конференції, які, безумовно, вимагають більш тривалої і ретельної попередньої роботи і більшою мірою відповідають рівню мовної підготовки курсантів.

Необхідно відзначити, що проведення конференцій викликає найбільший інтерес у самих курсантів, бо ця технологія навчання має певні навчальні цілі. До освітніх цілей відносяться:

- узагальнення раніше вивченого матеріалу за темами «Наша академія», «Військова освіта в США», «Армійські пайки», «Озброєння та спеціальна техніка» та підбиття підсумків за кількома вивченими темами (конференція

може проводитися як на етапі завершення вивчення однієї теми, так і в якості підсумкового семестрового контролю);

- активізація вміння проводити конференції іноземною мовою;
- формування навичок аудіювання, з подальшим коротким висловом на зразок міркувань;
- формування навичок діалогічного мовлення (уміння ставити додаткові питання до слухачів і доповідачів).

Розвивальні цілі:

- формувати вміння говорити на обрану тему і висловлювати свою думку з поставленої проблеми;
- розвивати в курсантів вміння аналізувати проблему;
- розвивати навички дослідницької діяльності;
- показати предметний взаємозв'язок між англійською мовою і знаннями, отриманими в процесі вивчення професійно-орієнтованих предметів.

Виховні цілі також враховуються при проведенні такого типу роботи. Це активізація інтересу курсантів до набуття нових знань, умінь і навичок, а також ознайомлення з супровідною інформацією.

Незважаючи на різну кількість аудиторних годин з англійської мови, для проведення конференцій стало можливим об'єднувати курсантів з різним рівнем володіння навичками і вміннями у використанні знань англійської мови. Зацікавленість курсантів у проведенні групових презентацій, а потім і участі в конференції, за їхніми словами, пов'язана з мотивацією до вивчення й удосконалення знань з англійської мови, з мотивацією до спілкування іноземною мовою, а також самооцінкою своїх умінь володіння англійською мовою на рівні професійного спілкування. Проведення конференції є заключною ланкою в ланцюжку видів робіт військовослужбовців на заняттях з англійської мови, а саме:

- вироблення умінь використовувати спеціальну термінологію;
- реферування в усній і письмовій формі статей з додаткової літератури та Internet джерел;
- обговорення в групах, що веде до більш широкої поінформованості в соціальному, технологічному, економічному, політичному аспектах діяльності, а, отже, до збагачення мовної компетенції курсантів.

Мета презентацій, що використовуються на конференції, теж різна:

- індивідуальні презентації курсантів: для залучення уваги аудиторії доповідач готує роздатковий матеріал і ряд питань до аудиторії (формується вміння виступу перед аудиторією; розуміння питання і конкретної відповіді на нього; вступати в міні-спілкування: висловлювати свою думку, висловлювати аргументи «за» і «проти»; знаходження, в складній ситуації компромісу);
- групові презентації мають на меті взаємообмін (джерело інформації – автентичні статті; використання технічних засобів навчання; прямий контакт з аудиторією за допомогою питань і зворотний зв'язок у вигляді відповідей).

Викладачеві слід враховувати особистісні характеристики кожного курсанта (інтроверт або екстраверт; достатній чи низький рівень знання англійської мови; «ризикуює» робити помилки або вагається, його переваги в спілкуванні з «сильним» або «слабким» курсантом; лідер або ведений; звертає більше уваги на форму чи смисловий зміст висловлювання; швидкість реакції при зворотньому зв'язку і яка її причина); консультувати курсантів при виборі ними автентичних статей (курсанти англійською мовою висловлюють свою думку відносно інформативності, новизни, корисності обраного матеріалу, його відповідності темі); орієнтувати курсантів на зміст висловлювання, у той час як форма висловлювання відходить на другий план (мається на увазі апроксимація граматичних помилок, які не ведуть до спотворення смислової інформації); створити доброзичливе середовище («розслабити» курсанта, який виступає, не піддаючи його стресу через можливість неточної вимови або граматичної помилки; через острах виступати перед аудиторією, усвідомлення, що його англійська мова залишає бажати кращого); надати підтримку в підготовці роздаткового матеріалу; заздалегідь пояснити важливість використання презентацій при виступі; оголосити подяку від кафедри за активну участь і прагнення досягти певних результатів.

Як активну форму навчання визначаємо проект, що спрямований на збір інформації про якийсь об'єкт, явище; ознайомлення учасників проекту з цією інформацією, її аналіз і узагальнення фактів, призначених для широкої аудиторії. Структура проекту може бути позначена в такий спосіб: мета проекту, його актуальність; джерела інформації (підручники, довідники, бази даних, включаючи електронні, анкетування, проведення «мозкового штурму» тощо) й обробка інформації (аналіз, узагальнення, зіставлення з відомими фактами, аргументовані висновки); результат (стаття, реферат, доповідь, відео);

презентація (публікація, у тому числі в мережі, обговорення на конференції, виступ на засіданні студентського товариства, на семінарі).

Необхідним етапом виконання проектів є їх публічний захист або опанування. Завершується робота колективним обговоренням, експертизою, оголошенням результатів зовнішньої оцінки, формулюванням висновків.

Висновки. Отже, досвід показує, що метод організації навчального процесу, з опорою на технології активного навчання, сприяє підвищенню мотивації до навчання, вчить об'єктивно оцінювати себе та інших, допомагає курсантам з більшою ефективністю усвідомити як граматичний матеріал, так і лексичний, й усунути прогалини в знаннях. Навчання у взаємодії, маючи безліч способів реалізації, здатне урізноманітнити заняття, створити невимушену, доброзичливу атмосферу, що допомагає зняти комунікативні бар'єри і розкрити потенціал курсантів. Колективна навчальна діяльність курсантів на подібних практичних заняттях з іноземної мови сприяє мотивуванню до мовних висловлювань курсантів та є ефективним засобом для вирішення комунікативних і проблемних завдань, що дозволяє успішно підготувати випускників вищого військового закладу освіти до їх професійної діяльності.

Література

1. Дяченко-Богун М. Активні методи навчання у вищому навчальному закладі // Витоки педагогічної майстерності. – 2014. – № 14. – С. 74–79.
2. Кузякина Н. А. Особенности обучения иностранной лексике как необходимая составная обучения иностранному языку в военном авиационном вузе // Инновационное развитие профессионального образования. – 2015. – № 1 (07). – С. 74–79.
3. Щукин А. Н. Современные интенсивные методы и технологии обучения иностранным языкам. – М. : Филоматис, 2004. – 416 с.